

Початкова ланка (Крилевець М.П.)

Для нас робота – принциповий фронт. Ми не дамо ворогу позбавити наших дітей можливостей інтелектуального зростання і соціального розвитку

Оксен Лісовий, міністр освіти і науки України

Шановні колеги! Стартуємо у новий 2024-25 навчальний рік. У Міносвіти відмовились від ідеї старту навчання у серпні, хоча ця думка лунала в урядових колах доволі голосно. Новий 2024/2025 навчальний рік у школах України розпочнеться, як зазвичай, з 1 чи 2 вересня.

Відповідно до Указу № 469 строк дії воєнного стану в Україні продовжується, отже 2024-25 навчальний рік ми розпочинаємо у надскладних і непередбачуваних умовах. Всі ми прагнемо МИРУ і віримо, що він скоро настане. Ми щиро вдячні Збройним Силам України за надану можливість нового старту. Отже, з новими надіями і сподіваннями, з новими ідеями і завданнями готуємося зустріти новий навчальний рік.

У нашому буремному сьогодні, де зміни відбуваються з неймовірною швидкістю, освіта повинна відповідати викликам часу. Новітні технології, соціальні трансформації та глобальні події вимагають від освітніх систем швидкої адаптації та інноваційного підходу. Школа вже давно перестала бути просто місцем, де діти отримують знання. Вона стає простором для розвитку навичок, необхідних для успішного життя у 21-му столітті.

Відповідаючи на виклики сучасності, втілюючи в практику ідеї реформи НУШ, початкова ланка освіти впроваджує нововведення, які не лише роблять навчання більш ефективним, але й цікавішим для учнів.

У новому 2024-2025 навчальному році очікується чимало нових ініціатив, які демонструють цей прогрес.

1. Підручники з інтерактивними електронними додатками

Однією з головних інновацій нового навчального року стануть інтерактивні електронні додатки до підручників. Ці додатки розширюють можливості паперових підручників за рахунок мультимедійного контенту та інтерактивних функцій. Вимоги до таких е-додатків затвердило Міністерство освіти і науки відповідно до нового Закону України "Про освіту".

2. Нові підручники

Сучасний підручник – це не просто книжка з "набором якихось фактів". Підручник має бути інтерактивним. Його наповнення має відповідати вимогам часу. Підручник – це найпотужніший інструмент отримання освітньої інформації. Немає інтернету, немає гаджета – це не катастрофа, якщо є якісний підручник.

3. Запуск освітнього застосунку "Мрія"

Міністерство цифрової трансформації розпочало пілотний запуск державного освітнього застосунку "Мрія", який призначений для учнів, батьків та вчителів. Першими його тестують 40 шкіл із шести областей України та міста Києва. Учасники пілоту перевіряють, щоб усе працювало як треба, та надають важливий зворотний зв'язок, аби вдосконалити застосунок перед масовим впровадженням.

4. Збільшення кількості інклюзивних груп

Інклюзивна освіта залишається одним з пріоритетів МОН. У межах Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання до 2029 року та операційного плану на 2024–2026 роки планується збільшення кількості інклюзивних груп у навчальних закладах. Це важливий крок для забезпечення рівних можливостей в освітній сфері без дискримінації.

5. Оновлена програма "Захист України"

Предмет "Захист України" зазнає значних змін. Вчителів навчатимуть використовувати дрони, а для уроків закуповуватимуть простіші моделі дронів, щоб учні могли навчитися ними керувати. Уряд вже виділив 1,74 млрд грн на підвищення кваліфікації вчителів та закупівлю обладнання для навчальних кабінетів.

6. Продовження ремонту укриттів

Безпека учнів залишається пріоритетом. Продовжується будівництво укриттів і створення безпечних умов для навчання.

7. Зарахування оцінок учнів, які навчаються за кордоном

Для полегшення реінтеграції учнів, які перебувають за кордоном, розробляються спрощені програми та рекомендації щодо зарахування їхніх оцінок. Це дозволить дітям легше повертатися до української системи освіти без додаткових екзаменів. Наші заклади освіти мають перевести оцінку, отриману за кордоном, за 12-бальною або двобальною (зараховано або незараховано) шкалами.

8. Продовження реформи шкільного харчування

Збільшується кількість шкіл, які відновлюють очне навчання, тому забезпечення харчування дітей стає важливішим. На 2024 рік у держбюджеті передбачено 1 млрд грн на модернізацію харчоблоків. Підписані меморандуми з 10 областями щодо підтримки цієї реформи Всесвітньою продовольчою програмою ООН.

9. Підготовка до пілотування старшої школи у 2025 році

Пілотування старшої школи розпочнеться у 2025 році і триватиме два роки. Цього року будуть сформовані заклади освіти, які стануть ліцеями з обраними профілями. МОН має сформувати мапу мережі ліцеїв та затвердити стандарти для пілотування. Ліцеї будуть мультипрофільними, що забезпечить варіативність для учнівства.

10. Інтеграція штучного інтелекту в освіту

Штучний інтелект допоможе вчителям створювати презентації та формувати індивідуальні освітні траєкторії для учнів. Реалізація рекомендацій щодо використання ШІ в освіті допоможе трансформувати українську освіту та зробити її більш інноваційною.

Отже: освітні зміни, які заплановані на 2024-2025 навчальний рік, демонструють рішучість та прагнення досягти сучасних стандартів у навчанні, українська освіта робить впевнені кроки вперед, і це не може не викликати оптимізму та надії на краще.

Початкова ланка освіти у 2024-25 навчальному році продовжить процес реформування і удосконалення.

Що потрібно знати, пригадати, не ігнорувати???

2024-25 навчальний рік, як і попередній, буде залежати не лише від навчального плану і буде спланований з урахуванням безпекової ситуації та стану енергомереж країни. Він розпочнеться **2 вересня** і навчальні заклади мають спланувати його так, щоб учбовий процес завершився до **30 червня** наступного року.

Освітній процес у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 н. р., відповідно до рішень Полтавської обласної військової адміністрації та засновників закладів освіти, *може бути організовано за очною, дистанційною формами навчання або їх поєднанням (за змішаним режимом)* залежно від можливостей фонду захисних споруд у цих закладах.

Організація освітнього процесу залежить від безпекової ситуації в кожному населеному пункті.

При організації освітнього процесу в очній формі або змішаному режимі слід забезпечити безумовне переривання освітнього процесу, що здійснюється в будівлі, приміщенні закладу освіти, у разі включення сигналу «Повітряна тривога» або інших сигналів оповіщення. Учасники освітнього процесу повинні організовано прослідувати до споруд цивільного захисту і перебувати в них до скасування тривоги, за можливості продовжуючи освітній процес в укритті, а після відбою тривоги – повернутися до приміщення закладу освіти, організувавши освітній процес із урахуванням необхідного корегування.

Структура навчального року, тривалість навчального тижня, дня, занять, відпочинку між ними, інші форми організації освітнього процесу встановлюються закладом загальної середньої освіти в межах часу, передбаченого освітньою програмою.

Організація освітнього процесу не повинна призводити до перевантаження учнів та має забезпечувати безпечні та нешкідливі умови здобуття освіти.

Режим роботи закладу загальної середньої освіти визначається закладом освіти на основі відповідних нормативно-правових актів.

Тривалість уроків у закладах освіти становить: у перших класах - 35 хвилин, у других - четвертих класах - 40 хвилин. Заклад освіти може обрати інші, крім уроку, форми організації освітнього процесу (лист МОН від 02.04.2018 № 1/9-190 «Щодо скороченої тривалості уроку для учнів початкових класів»).

Канікули є важливою частиною життя школярів. Зокрема психологи заявляють, що для дітей надзвичайно важливо зберігати баланс між навчанням та відпочинком. У Міносвіти з цього приводу повідомили, що канікули у закладах освіти протягом навчального року мають тривати не менше 30 календарних днів. **Однак їх періодичність та тривалість навчальні заклади визначатимуть на свій розсуд.**

У 2024/2025 навчальному році освітній процес у 1–4-х класах спрямовано на реалізацію Державного стандарту початкової освіти з урахуванням досягнень та викликів за результатами впровадження реформи загальної середньої освіти відповідно до Концепції «Нова українська школа». **Пріоритетним залишається організаційне забезпечення таких напрямів освітньої діяльності:**

- організація освітнього процесу в умовах очної/дистанційної / змішаної форм навчання;
- підвищення результатів навчання учнів 1-4 класів засобами компетентісно орієнтованого навчання на засадах індивідуального й диференційованого підходів;
- посилення національно-патріотичного виховання, формування громадянської позиції;
- посилення заходів безпеки життєдіяльності, зокрема просвіта щодо цивільного захисту;
- психологічний супровід освітнього процесу в умовах воєнного й післявоєнного часу.

Державним стандартом початкової освіти (2018) визначено, що початкова освіта має два цикли навчання (1 - 2 і 3 - 4 класи), що враховують вікові особливості розвитку та потреби дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти. Зміст освіти в документі представлено в дев'яти освітніх галузях: мовно-літературній, математичній, природничій, технологічній, інформатичній, соціальній і здоров'язбережувальній, фізкультурній, громадянській та історичній, мистецькій. Кожна галузь описана через загальні результати навчання та обов'язкові результати навчання здобувачів освіти. Загальні результати навчання представлені описом складників ключових і предметних компетентностей, якими має володіти випускник закладів середньої освіти III ступеня, та окреслюють кінцевий результат для побудови освітньої траєкторії здобувачів загальної середньої освіти. Обов'язкові результати навчання показують, які складники ключових і предметних компетентностей мають бути сформованими у здобувачів освіти на кінець кожного циклу навчання.

Заклади загальної середньої освіти можуть використовувати типові або інші освітні програми.

Інші освітні програми - ті, що розробляють на основі типових освітніх програм, НЕ потребують окремого затвердження центральним органом забезпечення якості освіти.

Типові освітні програми для початкової школи, затверджені наказом МОН 12.08. 2022 р. № 743.

Крім того, педагогічні працівники, які працюють у початковій школі, мають право на педагогічну ініціативу під час розроблення закладом освіти освітньої програми.

Освітня програма закладу освіти може бути розроблена на основі:

- типової освітньої програми для учнів 1-2 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко,
- типової освітньої програми для учнів 1-2 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом Р. Б. Шияна;
- типової освітньої програми для учнів 3-4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко;
- типової освітньої програми для учнів 3-4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом Р. Б. Шияна;
- освітньої програми початкової освіти за вальдорфською педагогікою (автори Косенко Д. Ю., Мезенцева О. І.), лист ДСЯО від 11.09.2020 № 01/01-23/1044;

- освітньої програми «Світ чекає крилатих» (науковий керівник Цимбалару А. Д.), лист ДСЯО від 22.09.2020 № 01/01-23/1115;
- освітньої програми за педагогічною технологією «Росток» (науковий керівник Пушкарьова Т. О.), лист ДСЯО від 11.09.2020 № 01/01-23/1045;
- освітньої програми «Інтелект України» (науковий керівник Гавриш І. В.), лист ДСЯО від 06.08.2020 № 01/01-23/929;
- освітньої програми за системою розвивального навчання Д. Б. Ельконіна, В. В. Давидова та ін.. (автори Старагіна І. П., Захарова Г. М. та ін..), лист ДСЯО від 11.09.2020 № 01/01-23/1043;
- освітньої програми І циклу (1-2 класи) та ІІ циклу (3-4 класи) закладів загальної середньої освіти, які працюють за системою розвивального навчання (Центр психології і методики розвивального навчання), лист ДСЯО від 28.08.2021 № 01/01-23/1283

На основі навчальної програми предмета/інтегрованого курсу вчитель складає календарно-тематичне планування в довільній, зручній для використання формі, з урахуванням навчальних можливостей учнів класу.

Календарне та поурочне планування здійснюється вчителем у довільній формі, у тому числі з використанням друкованих чи електронних джерел тощо. Формат, обсяг, структура, зміст та оформлення календарних планів та поурочних планів-конспектів є **індивідуальною справою вчителя**. Встановлення універсальних у межах закладу загальної середньої освіти міста, району чи області стандартів таких документів є неприпустимим.

Автономія вчителя має бути забезпечена академічною свободою, включаючи свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну, науково-педагогічну та наукову діяльність, вільним вибором форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі, розробленням та впровадженням авторських навчальних програм, проектів, освітніх методик і технологій, методів і засобів, насамперед методик компетентнісного навчання.

Колеги! Памятаємо про те, що відповідно до статті 54 «Права та обов'язки педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу» нового Закону України «Про освіту», **педагоги мають право на:**

- академічну свободу, включаючи свободу викладання, свободу від втручання в педагогічну, науково-педагогічну та наукову діяльність, вільний вибір форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі;
- педагогічну ініціативу;

- розроблення та впровадження авторських навчальних програм, проектів, освітніх методик і технологій, методів і засобів, насамперед методик компетентнісного навчання;

- **вільний вибір освітніх програм, форм навчання, закладів освіти, установ та організацій, інших суб'єктів освітньої діяльності**, що здійснюють підвищення кваліфікації та перепідготовку педагогічних працівників і ще багато пунктів, які окреслюють дійсно широке поле для професійної творчості педагога.

Академічна свобода — самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, яку здійснюють на принципах свободи слова, думки й творчості, поширення знань та інформації, вільного оприлюднення й використання результатів наукових досліджень з урахуванням обмежень, установлених законом.

Отже, вчитель має право самостійно переносити теми уроків, відповідно до засвоєння учнями навчального матеріалу, визначати кількість годин на вивчення окремих тем.

Звертаємо увагу педагогічних працівників на те, що відповідно до вимог Державного стандарту початкової освіти в навчальних програмах з усіх предметів і курсів передбачено 20% резервного часу. При складанні календарно-тематичного планування учитель може використовувати його на свій розсуд, наприклад, для вдосконалення вмінь, дослідження місцевого середовища (довкілля), у якому мешкають діти, краєзнавчих розвідок, дослідницько-пізнавальних проектів та екскурсій, зокрема з ініціативи дітей. Крім того, пропонується наприкінці кожної чверті планувати корекційно-рефлексійний тиждень для подолання розбіжностей у навчальних досягненнях учнів. З метою створення умов для проектної діяльності учнів, здійснення спостережень, досліджень, виконання практико орієнтованих завдань протягом навчального року пропонується виділити час на проведення навчально-пізнавальної практики, екскурсій. Вибір змісту і форм організації такої навчально-пізнавальної практики навчальний заклад визначає самостійно.

У 2024/2025 навчальному році заклади загальної середньої освіти здійснюють організацію освітнього процесу на засадах Концепції «Нова українська школа» з використанням навчально-методичного забезпечення, що впроваджувалось з 2018 року.

Відповідно, у своїй діяльності педагогічним працівникам радимо орієнтуватися на Методичні рекомендації про викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти, що пропоновані у таких листах Міністерства освіти і науки України:

1 клас – лист Міністерства освіти і науки України від **03.07.2018 № 1/9- 415**;

2 клас – лист Міністерства освіти і науки України від **01.09.2019 № 1/11-5966**;

3 клас – лист Міністерства освіти і науки України від **11.08.2020 № 1/9- 430**;

4 клас – лист Міністерства освіти і науки України від **22.09.2021 № 1/9- 482**.

Щодо змін та інновацій у початковій школі

До 2024/25 навчального року **розпочинається друк підручників для 1 і 2 класів з інтегрованих курсів "Я досліджую світ", "Мистецтво" та з іноземних мов**. Саме тих, які у 2023 і 2024 році під час відповідних конкурсних відборів обрали вчителі.

Міністерство освіти і науки України в партнерстві з урядом США забезпечить учнів 1–2 класів усіма підручниками — 3,2 млн примірників. На друк навчальних книжок уряд США виділив \$8,3 млн.

Ця допомога — надзвичайно важливий внесок для української системи освіти, особливо в умовах російської агресії, коли більшість державних видатків спрямовують на підтримку наших захисників. Саме завдяки цій підтримці українські видавці підручників роблять все можливе, щоб наймолодші школярі отримали всі підручники вчасно. Навіть попри складні умови роботи поліграфічної галузі та значне її руйнування ворогом.

Реалізують ініціативу вже до початку нового навчального року. Закупівля підручників відбуватиметься за конкурентною і прозорою процедурою: фінансування на друк спрямують українським видавництвам, які перемогли в конкурсі, — отримали гриф МОН та набрали від 10 000 голосів за результатами вибору закладів загальної середньої освіти.

Зазначимо також, що зміни програм у 2022 році найбільше торкнулися інтегрованого курсу ЯДС. Мистецтво в нових реаліях теж зазнало суттєвих змін. В свою чергу предмети Українська мова і Математика існують в 2 різних форматах, але конкурси були останні 2 роки тільки по навчальних посібниках. Тому очікуємо на наступні кроки.

З 2024-25 навчального року започатковуються зміни щодо набору учнів у 1 клас. Відповідно до частин першої та другої статті 12 Закону України “Про повну загальну середню освіту”, наповненість класів не може перевищувати 24 учні. Цю норму використовуватимуть для перших класів, які навчаються в очному або змішаному форматах. У решті класів кількість учнів не може перевищувати 30 осіб.

Як наголошують у Міністерстві освіти, зменшення кількості дітей у класі має полегшити взаємодію вчителів та учнів та зробити освітній процес ефективнішим. Завдяки цьому вчителі зможуть приділити більше уваги кожному учневі та побудувати кращий зв’язок з ними.

Поділ класу на групи для вивчення окремих предметів можливе лише в тому разі, якщо кількість учнів у класі **перевищує 27 осіб**.

Шановні колеги! У новому 2024–2025 навчальному році в українських школах запровадять курс **“Уроки щастя” із соціально-емоційного навчання**. Курс створили в межах Всеукраїнської програми ментального здоров’я **“Ти як?”**. Він базується на американській програмі з соціально-емоційного навчання Well-Being. Зокрема, курс покликаний сприяти розвитку навичок і знань для щасливого та змістовного життя учнів.

Так, на **“Уроках щастя” йтиметься про:** уміння будувати стосунки з людьми, любити, співчувати, жити гідно й бути вільним; творчість і вміння бути творцем свого життя; “людинознавство” – розуміння, що означає бути людиною; мудрість і те, як зростати в ній, вміння осмислювати життя й досвід; цінності й те, як важливо знайти сенси життя; емоційну компетентність – важливість емпатії, емоційного інтелекту, щоб розуміти психічні потреби та почуття (як власні, так і свого оточення); ментальне здоров’я й розуміння того, як дбати про нього.

Важливо й те, що курс буде адаптований до українських реалій. Так, українська адаптація базується на засадах інформованого про травму підходу та підходу орієнтованого на сильні сторони особистості. Це дає змогу максимально екологічно врахувати чутливі теми сучасного українського контексту, як-от вимушене переміщення; запобігання булінгу в дитячих колективах на тлі підвищеного рівня стресу та агресії; переживання потенційно травмівних подій через війну в безпосередньому досвіді як учнів, так і вчителів тощо.

Крім цього, курс передбачатиме розвиток навичок саморегуляції емоцій, стресостійкості, вирішення конфліктів та конструктивної взаємодії із суспільством. Тренувати ці навички учні зможуть одразу під час занять, використовуючи матеріали курсу

“Уроки щастя” учні та учениці України не вивчатимуть окремо. Матеріали курсу інтегруватимуться наскрізно через інші предмети та можуть використовуватися психологами й соціальними педагогами, класними керівниками та вчителями-предметниками.

Шановні колеги! Акцентуємо увагу на важливості повторення і дотримання правил безпечної роботи з комп'ютером, необхідності виконання спеціальних вправ для зняття втоми очей, напруги тіла під час сидіння тощо. Принагідно нагадуємо, що з особливостями організації дистанційного й змішаного навчання можна ознайомитися в листі Міністерства освіти і науки України від 02.11.2020 № 1/9- 609 (<https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-distancijnogo-navchannya>), навчально-методичних посібниках зазначеної тематики, що схвалені для використання в освітньому процесі (<https://cutt.ly/UHc3dvF>; <http://surl.li/bzrqqt>; <http://surl.li/achlt>).

Також радимо ознайомитися зі звітом за результатами дослідження якості організації дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти України, яке було проведено Державною службою якості освіти (https://sqe.gov.ua/wpcontent/uploads/2022/09/Zvit_Distance_learning_spreads_SQE_SURGe_05.09.2022.pdf), та з рекомендаціями «Як налагодити освітній процес в умовах дистанційного навчання» (<https://sqe.gov.ua/yak-nalagoditi-osvitniy-proces-vumova/>)

Наголошуємо на необхідності врахування у діяльності початкової освіти нормативно-правової бази Нової української школи:

- Постанова Кабінету Міністрів України №87 від 21.02.2018 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти»
- Наказ МОН України від 05.03.2018 № 223 «Щодо упровадження ігрових та діяльнісних методів навчання в освітній процес перших класів закладів загальної середньої освіти»
- Наказ МОН №283 від 23.03.2018 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації освітнього простору Нової української школи»
- Лист МОН України від 27.03.2018 №1/9-181 «Роз'яснення щодо освітніх програм, що не є типовими»
- Лист МОН України від 02.04.2018 №1/9-190 «Щодо скороченої тривалості уроку для учнів початкової школи»
- Наказ МОН №367 від 17.04.2018 «Порядок зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти»

- Лист МОН України від 19.04.2018 №1/9-249 «Щодо забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти»
- Лист МОН від 18.05.2018 №1/9-322 «Щодо порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах в умовах повної або часткової інтеграції різних освітніх галузей, можливість якої передбачена Державним стандартом початкової освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України №87 від 21.02.2018»
- Наказ МОН №1143 від 10.08.2018 «Про затвердження професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти»
- Наказ МОН №924 від 20.08.2018 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів першого класу у Новій українській школі»
- Наказ МОН №925 від 20.08.2018 «Методичні рекомендації щодо адаптаційного періоду для учнів першого класу»
- Наказ МОН від 30.07.2021 №868 «Про затвердження форм звітності з питань діяльності закладів загальної середньої освіти та інструкцій щодо їх заповнення»
- Наказ Міністерства освіти і науки України від 13 липня 2021 р. № 813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти»
- Наказ МОЗ №2205 від 25.09.2020 «Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти»
- Наказ МОН від 8 вересня 2020 року №1115 і зареєстровано в Міністерстві юстиції 28 вересня 2020 року за №941/35224 «Деякі питання організації дистанційного навчання»
- Інструкція з діловодства у закладах загальної середньої освіти

Новий Державний стандарт початкової освіти, регламентуючи свободу педагогічних спільнот у виборі шляхів навчання, виховання і розвитку школярів, відкриває можливість вибору та створення власного навчального забезпечення освітнього процесу. Чинні вимоги до його якості доповнюються показниками, що відповідають пріоритетам нового Державного стандарту і передбачають: реалізацію ідеї інтеграції; дослідницький підхід до формування умінь; конструювання знань, а не їх відтворення; організацію пошуку інформації з різних джерел; розвиток критичного мислення, творчості тощо.

Однією із форм створення психологічно комфортної атмосфери в класному колективі, актуалізації в учнів мотивації до навчальної діяльності є **ранкові зустрічі**. У 2024/2025 навчальному році доцільно розширити їх змістове наповнення. Пропонуємо під час ранкових зустрічей знайомити учнів з правилами дій в період надзвичайних ситуацій, у тому числі в період воєнного часу. Актуальними в цей час є теми особистої безпеки в умовах загрози та виникнення надзвичайної ситуації, користування засобами захисту від її наслідків, вивчення правил пожежної, мінної безпеки та основ цивільного захисту. Для опрацювання зазначених тем радимо організовувати ситуаційно-рольові ігри, виконання практичних вправ (тренінги) на засвоєння алгоритмів дій під час небезпеки, зокрема і дій за сигналами оповіщення цивільного захисту. На ранкову зустріч бажано відводити перші 10 – 15 хвилин навчального дня, що радимо врахувати під час розроблення розкладу дзвінків для 1 – 4 класів. Решту часу навчального дня необхідно розподілити між уроками та перервами відповідно до кількості годин навчального плану, що є академічними годинами, та тривалості уроків, визначеної у Законі України «Про загальну середню освіту». Для кожного класу розклад дзвінків може бути гнучким і, за потреби, коригується вчителем з урахуванням особливостей учнів класу та дидактичної доцільності запланованої на день навчальної діяльності.

Освітнє середовище в початкових класах має бути безпечним місцем, де діти відчуватимуть себе захищеними та в безпеці. Вимоги щодо забезпечення належних умов для навчання і виховання учнів, зокрема 1-х класів, у закладах загальної середньої освіти встановлено Державними санітарними правилами і нормами влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу (ДСанПіН 5.5.2.008-01).

В освітньому середовищі Нової української школи є баланс між навчальними видами діяльності, ініційованими вчителем, та видами діяльності, ініційованими самими дітьми. Таке середовище забезпечує можливості дітям робити власний вибір, можливості для розвитку нових та удосконалення наявних практичних навичок, отримання нових знань, розвитку свого позитивного ставлення до інших. Щоб освітнє середовище заохочувало дітей до самовизначення і сприяло розвитку їхніх спроможностей, необхідно, щоб воно було мобільним, легко трансформувалося для колективної, групової роботи. Крім того, усі навчальні об'єкти, якими безпечно можуть користуватись учні, мають бути доступними дитині, щоб вона мала можливість вільно пересуватися класом для пошуку необхідних навчальних матеріалів. Це забезпечуватиме можливості здійснювати вибір у класі і, відповідно, приймати самостійні рішення щодо навчальної діяльності, усвідомлюючи при цьому наслідки вибору.

Концепцією Нової української школи передбачено створення умов для **особистісно орієнтованого навчання**. Ефективна індивідуалізація й диференціація навчального процесу може бути забезпечена через організацію **навчальних центрів**, які відображають навчальні потреби й інтереси дітей. Функціональність навчальних центрів має бути спрямована на створення умов для дослідницької діяльності дітей, розвиток самостійності, організації роботи дітей в парах, у малих групах, а також індивідуально. У навчальних центрах можна проводити різні види навчальної діяльності, тому вони мають містити різні навчальні матеріали.

Важливими навчальними центрами є такі: центр читання і письма, природознавства, математичний і мистецький центри. Їх наповнюваність має забезпечити для виконання навчальних програм. Зокрема, *центр читання і письма* може містити: книги, карти, глобус, плакати, вірші, написані на великих аркушах паперу, письмове приладдя (олівці, маркери, фломастери), папір, клей або скотч (липка стрічка), діркопробивач, мотузки, комп'ютер і навушники – для забезпечення можливості слухати і дивитися історії усім разом або окремим дітям; *центр природознавства* – камінці, мушлі, інші природні матеріали, магніти, збільшувальне скло, терези, довідкову літературу, журнали з природознавства, кімнатні рослини; *мистецький центр (центр образотворчого мистецтва)* – фарби й пензлі, глину (пластилін), старі журнали, папір, приладдя для письма й малювання, мольберт; *центр математики* – матеріали для лічби (пластикові іграшки, кубики різних розмірів, фабричні або саморобні предмети для лічби), пазли, доміно, лінійки, терези, інші засоби для вимірювання, ігри.

На початку навчального року важливо познайомити дітей з кожним навчальним центром, показати їм, як використовуються різні матеріали, спільно виробити правила роботи в центрах. Коли діти будуть добре орієнтуватися в розміщенні відповідних навчальних матеріалів, учитель може додавати поступово нові навчальні матеріали до наявних навчальних центрів або створювати нові центри залежно від дидактичної доцільності на даному етапі навчання.

Ефективність впровадження нового Державного стандарту початкової освіти в практику діяльності шкіл буде досягнута за умови партнерської взаємодії усіх учасників освітнього процесу, залучення батьків до навчально-виховних заходів, конструктивної взаємодії учителів.

Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в 1-му класі, підготовлені науковцями НАПН України - авторами підручників і типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О.Я. Савченко, можна завантажити з електронної бібліотеки Інституту педагогіки:

http://undip.org.ua/news/library/metod_rekom_detail.php?ID=8832

Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в 2-му класі, підготовлені науковцями НАПН України - авторами підручників і типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О.Я. Савченко, можна завантажити з електронної бібліотеки Інституту педагогіки:

http://undip.org.ua/news/library/metod_rekom_detail.php?ID=9259

Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в 3-му класі НУШ

<https://mon.gov.ua/npa/shodo-metodichnih-rekomendacij-pro-vikladannya-navchalnih-predmetiv-u-zakladah-zagalnoyi-serednoyi-osviti-u-20202021-navchalnomu-roci>

Та перш ніж говорити про організацію навчання у 3-му класі, рекомендуємо ознайомитися з результатами моніторингового дослідження *рівня сформованості наскрізних умінь учнів початкової школи. У ньому взяли участь 3-ті класи, серед яких і пілотні НУШ.*

<https://nus.org.ua/articles/nush-chy-ni-shho-pokazalo-doslidzhennya-tretoklasnykiv/>

Отже, у 3-му класі НУШ пріоритетними залишаються завдання створення освітнього середовища для реалізації інтегративного підходу до компетентісно орієнтованого навчання, забезпечення умов для взаємодії учасників освітнього процесу на засадах педагогіки партнерства та в умовах психологічної комфортності.

Водночас необхідно враховувати, що учні 3 класу розпочинають освітній процес зі зменшенням у ньому частки ігрових методів відносно проблемно-пошукових, дослідницьких та інших методів навчання.

Ця особливість зумовлює певні організаційні зміни та вибір таких методик, які створюють для учня ситуацію самостійного вибору, вияву відповідальності й ініціативності, критичної оцінки й сміливості у прийнятті рішень, здатності в команді вирішувати проблеми.

Відповідно основними видами діяльності учнів мають бути дослідницька, пошукова, творча тощо. Ігрову діяльність пропонується організовувати для проведення дидактичних, ділових ігор, ігор-стратегій тощо.

Задля збереження наступності з попереднім адаптаційно-ігровим циклом навчання рекомендовано навчальний день учнів 3 класів розпочинати ранковою зустріччю з дотриманням методики її проведення. Окрім психологічного налаштування учнів на роботу протягом дня доцільно ранкові зустрічі присвячувати введенню теми дня, тижня, окресленню певної навчальної проблеми, компетентісно орієнтованого завдання, які необхідно виконати у процесі подальшої навчальної діяльності.

Варіативність організації освітнього процесу в 3 класі забезпечується двома типовими освітніми програмами (НУШ 1 та НУШ 2), що відрізняються моделями інтеграції змісту освітніх галузей. Спільним для обох освітніх програм є підходи до організації освітнього процесу та оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.

Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в 4-му класі НУШ

https://osvita.ua/doc/files/news/875/87596/Dodatok_2_IMR_2022-2023_Pochatkova_osvita.pdf

<https://upsh.com.ua/docs/rekomendaziyi-z-orhanizaziyi-osvitnoho-prozesu-v-4-kih-klasakh>

Рекомендуємо навчальний день у 1-4 класах розпочинати ранковими зустрічами, метою яких є створення психологічно комфортної атмосфери в класному колективі та формування в учнів мотивації до навчальної діяльності.

Оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів здійснюється вербально та не передбачає виставлення балів та інших позначок у Класному журналі. Словесні судження (характеристики) з рекомендаціями (за потреби) щодо результатів виконаних робіт можуть бути зафіксовані у робочих зошитах/ на аркушах з виконаними завданнями.

Прогрес учня протягом року відслідковується за щоденниками педагогічних спостережень та учнівським портфоліо, результатами діагностичних робіт, що мають містити компетентісно орієнтовані завдання.

Найбільша проблема сучасної освіти – освітні втрати. В Україні освітні втрати зумовлені як пандемією, так і війною. Вимушена перерва у навчанні, знищені школи, відсутність очного навчання, значні обмеження для дистанційного. Варто також враховувати перебої з електроенергією та інтернетом — головні виклики, з якими стикнулася українська освіта, особливо з початку минулого року. Звісно, це призвело до освітніх втрат. Відмінність між очікуваними результатами навчання й реальними і становить освітні втрати. Саме тому освітні втрати потребують оперативного реагування.

Черговий пріоритет 2024-25 навчального року – **подолання освітніх втрат і розривів.** Це першочергове завдання кожного вчителя. Ніхто інший цю проблему вирішити не зможе. Що потрібно робити? Відповідь на це питання у кожного вчителя своя. Враховуючи минулорічний досвід, учителям можна скористатися певними порадами, а саме:

1. **Оцінити потреби:** яким навчальним предметам, темам, умінням приділити додаткову увагу?

2. **Змінити формат уроків.** Використовуємо інструменти, що допоможуть учителю оптимізувати матеріал, а дітям легше його засвоїти.

3. **Розробити програму надолуження.** Плануємо додаткові заняття для того, щоб наздогнати навчальну програму. Такі заняття можуть бути для всього класу, невеликих груп чи окремих учнів. Тут важливо орієнтуватись на кожного учня. Адже навіть якщо діти пропустили однаковий час навчання, прогалини у них можуть бути різні.

4. **Збільшити час навчання.** Важливо не просто запровадити додаткові уроки чи скоротити канікули, а ефективно використати цей час.

Що робити з освітніми розривами? (Освітніми розривами (educational gap, achievement gap) можна назвати різницю в рівні результатів навчання між різними групами школярів, зумовлену сталими факторами.)

Для зменшення освітніх розривів першим кроком має стати проведення освітніх вимірювань. До речі, Україна минулого року взяла участь у PISA. І результати цього дослідження допоможуть визначити динаміку освітніх розривів і визначити способи їхнього подолання.

Колеги! Декілька спрямувань на практичну діяльність. Щиро сподіваємося, що нижчезазначені ресурси будуть цікавими і корисними:

Інтеграція в початковій школі з використанням цифрових технологій

Нещодавно ми інтегрували інтерактивні дошки в наші класи та спостерігали, як збільшилася зацікавленість учнів до навчання. Адже інтеграція цифрових технологій в початковій школі є важливим кроком у сучасній освіті, який допомагає підвищити якість навчання та зробити його більш цікавим і доступним для учнів.

Використання цифрових технологій у початковій школі вимагає відповідної підготовки вчителів та наявності необхідного обладнання, але при правильному підході може суттєво удосконалити процес навчання та зробити його цікавішим та ефективнішим.

Найпопулярніші з них:

- **Інтерактивні дошки та планшети:** ці пристрої дозволяють учителям використовувати інтерактивні матеріали, а учні можуть взаємодіяти з навчальним контентом, що сприяє кращому засвоєнню знань. Найбільшої популярності набули такі інструменти:

- Classroomscreen;
- Ziteboard;
- NoteBookCast;
- MIRO;
- Twiddla.

- **Освітні програми та додатки:** існує багато програм, які розроблені спеціально для початкової школи. Вони можуть включати інтерактивні ігри, завдання для тренування навичок, навчальні відео та багато іншого (Наприклад, “Вивчаю – не чекаю”, Khan Academy Kids, Minecraft Education Edition, DoodleMaths).

- **Онлайн-платформи для навчання:** використання таких платформ, як Google Classroom, MOODLE, HUMAN або Єдина школа, дозволяє організувати дистанційне навчання, обмінюватися завданнями та матеріалами, проводити тестування онлайн.

- **Віртуальна та доповнена реальність:** ці технології можуть створити захопливі навчальні досліди, які важко реалізувати в реальному житті. Наприклад, учні можуть здійснити віртуальну екскурсію до музею або побувати на іншій планеті. Приклад такої екскурсії для учнів початкової школи можна знайти за посиланням (<https://museums.authenticukraine.com.ua/ua/>).

- **Кодинг та робототехніка:** навчання основ програмування та робототехніки з раннього віку допомагає розвивати логічне мислення, креативність та навички вирішення проблем, саме на уроках інформатики у початковій школі учителі часто застосовують таке програмне забезпечення: Kodable, Code.org, ПіктоМір, Lightbot, CodeMonkey, Scratch, CeeBot, CodeCombat.

Переваги інтеграції цифрових технологій у початковій школі:

- *підвищення мотивації до навчання:* діти частіше цікавляться навчанням, коли воно стає інтерактивним та захопливим.

- *персоналізація навчання:* цифрові технології дозволяють враховувати індивідуальні потреби та темпи навчання кожного учня.

- *розвиток цифрових навичок:* учні здобувають важливі навички роботи з технологіями, які стануть їм у пригоді в майбутньому

Колеги! **Фонд Східна Європа** від перших днів війни допомагає громадянам України та продовжує реалізовувати програми, які підтримують та захищають їх. Фондом розроблено ряд курсів, які будуть цікаві освітянам і вихователям, батькам, опікунам, дітям старшого дошкільного та шкільного віку, а також усім, хто переживає складні часи під час війни. Впевнені, здобуті знання допоможуть впоратись зі складними ситуаціями та навіть вберегти життя.

Курси, які вже доступні на Освітній онлайн-платформі Зрозуміло! А саме:

- **Як підтримати дитину під час війни?** – курс створений для того, щоб допомогти дітям та їхнім батькам пережити війну та її страшні наслідки, навчитися правильно реагувати на стресові ситуації та залишатися сильними.

- **Психологічна безпека дорослих і дітей під час повітряної тривоги у школі** – курс допоможе дітям і вчителям підготуватися до повітряної тривоги у школі та впоратися зі стресовими ситуаціями, які можуть виникнути.

- **Цивільна безпека та підготовка до надзвичайних ситуацій** – курс про основи цивільної безпеки, що допомагає здобути практичні навички реагування на надзвичайні ситуації.

Обережно: міни – відеоурок ознайомлює дітей з основами мінної безпеки, формує навички поводження із вибухонебезпечними предметами.

- **Соціальне шкільне підприємництво** – курс розроблений для освітян із метою поглиблення знань щодо соціального шкільного підприємництва та розвитку викладацьких навичок із цієї тематики.

Усі курси безоплатні, розроблені експертами з урахуванням вікових особливостей слухачів та доступні 24/7. Успішне завершення курсів (крім відеоурока «Обережно: міни») дає змогу отримати сертифікат, що містить 0,2 кредити ЄКТС, або шість академічних годин і зараховується як самоосвіта.

Контактною особою щодо цього питання від Фонду Східна Європа є Аля Бондаренко, менеджера Освітньої онлайн-платформи Зрозуміло!, телефон: +380673055434

Зараз в Україні 900 тисяч учнів та учениць здобувають освіту дистанційно, понад 600 тисяч – в Україні, близько 250 тисяч – за кордоном, а ще 900 тисяч навчаються у гібридному форматі – позмінно або у змішаних класах.

Проте де і як би не відбувався освітній процес, школярі та школярки мають знати, як уберегти власне життя та здоров'я, бути психологічно стійкими. Це сприятиме кращому засвоєнню навчальної інформації та допоможе у виборі майбутньої професійної діяльності.

Додаємо до професійного кейсу корисну інформацію:

Пропонуємо вашій увазі методичний посібник *«Індивідуалізація навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу у початковій школі»*.
Автори: доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник Людмила Володимирівна Шелестова; кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Олена Володимирівна Барановська; науковий редактор доктор педагогічних наук, професор Олександр Володимирович Малихін.

У методичному посібнику висвітлено актуальні питання індивідуалізації навчання в початковій школі. Приділено увагу питанням організації навчального процесу в початковій школі за умов змішаного навчання й упровадження цієї форми навчання в педагогічну практику. Текст посібника містить матеріали щодо педагогічного діагностування індивідуальних особливостей молодших школярів. Цей посібник може бути корисним для вчителів початкової школи, методистів, науковців, викладачів закладів вищої освіти, викладачів і слухачів закладів післядипломної педагогічної освіти, а також усіх, хто цікавиться питаннями індивідуалізації навчання в умовах змішаної форми організації освітнього процесу в початковій школі.

Методичний посібник доступний для завантаження за покликанням:
<https://undip.org.ua/.../indyvidualizatsiia-navchannia-v.../>

 [Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих МОН України для використання у початкових класах закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою](#)

Електронні версії підручників:

<https://www.schoollife.org.ua/elektronni-versiyi-pidruchnykiv-dlya-uchniv-1-11-h-klasiv-2024-2025-n-r/>

Накази, методичні рекомендації, календарне планування

https://www.schoollife.org.ua/pochatok-2024-2025-n-r-nakazy-metodychni-rekomendatsiyi-kalendarne-planuvannya/?fbclid=IwY2xjawEjA5xleHRuA2FlbOIXMOABHb7z1TT8Pff07RAM1948guOUulOINjPqFBt2-gIGBk1iaz4FGTorcq74MnA_aem_K2yNkCcce7wYm1LmPJEHXg

Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами

**Наказ Міністерства освіти і науки України від 02 серпня 2024 Р. № 1093
«Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання»**

Лист Міністерства освіти і науки України №1/13007-24 від 22.07.2024 “Про методичні рекомендації щодо соціалізації та інтеграції дітей внутрішньо переміщених осіб у громадах”

Наказ Міністерства освіти і науки України від 19 червня 2024 р. № 881 «Про проведення всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2025»

Лист Міністерства освіти і науки України від 05 червня 2024р. № 1/9930 “Про надання роз’яснень щодо формування 1-х класів з 01.09.2024 та розподілу освітньої субвенції”

Лист Міністерства освіти і науки України від 05 червня 2024 р. № 1/9979-24 «Про підготовку закладів освіти до нового навчального року та проходження осінньо-зимового періоду 2024/2025 року»

Перелік рекомендованої МОН начальної літератури на 2024/2025 навчальний рік

Наказ МОЗ № 1351 від 25.07.2023 року “Про організацію медичних оглядів дітей та інших осіб для зарахування їх до закладів освіти, дитячих закладів оздоровлення та відпочинку”

Методичні рекомендації «**Безпечне освітнє середовище**: Надання індивідуальної підтримки учням з особливими освітніми потребами під час підготовки до реагування на надзвичайні ситуації»

Положення про атестацію педагогічних працівників (2022р.)

Атестація педагогічних працівників: запитання-відповіді

Нормативно-правова база щодо організації та проведення атестації педагогічних працівників у 2024/2025 н.р.

Наказ Міністерства освіти і науки України від 08 серпня 2022 року № 707 «Про затвердження Інструкції з ведення ділової документації у закладах загальної середньої освіти в електронній формі»

Наказ Міністерства охорони здоров’я України від 01 серпня 2022 року № 1371 «Про затвердження Змін до деяких наказів Міністерства охорони здоров’я України» (щодо тривалості онлайн-уроків для школярів)

Сценарій Першого уроку 2024/2025 навчального року

Безплатні курси підвищення кваліфікації для вчителів

Електронні версії підручників для учнів 1-11-х класів (2024-2025 н.р.)

Рекомендації щодо перезарахування оцінок із закордонних шкіл

Медичні довідки: що потрібно знати перед початком нового навчального року?

Збірник календарно-тематичних планувань з фізичної культури на 2024-2025 н.р.

https://www.schoolife.org.ua/zbirnyk-kalendarno-tematychnyh-planuvan-z-fizychnoyi-kultury-na-2024-2025-n-r/?fbclid=IwY2xjawEjAYBlHRuA2FlbOIXMOABHbGvO6Xighaq5mmVxAOcDnY9KHZjAp_mDwsv1ARkj8iik8JqEz3SpGCt7g_aem_rUYnnYVGvvi93e71gWO_nw

Плейлисти з відеоуроків від кращих українських та світових освітніх youtube-каналів які доповнюють шкільну програму та медіа підручник, що краще мотивує сучасного школяра, сприяє розвитку навичок соціального й емоційного інтелекту

<https://www.youtube.com/c/NovashkolaUaOfficial>;

<https://novashkola.ua/1-klas/>.

- Виручалочка для творчого вчителя

<https://www.facebook.com/groups/179224739449361/?ref=bookmarks>

- Цікавинки для НУШ

<https://www.facebook.com/groups/309375459583743/?ref=bookmarks>

- Ми початківці

- <https://www.facebook.com/groups/1800698540247999/?ref=bookmarks>

- Калейдоскоп цікавинок

<https://www.facebook.com/groups/2075741392668263/?ref=bookmarks>

- Електронна платформа навчання, обладнання

- «Сучасні рішення для освіти»

<http://rozumniki.com/catalog/tovary/>

<http://rozumniki.com/poslugi/poslugi/>

- Педагогічні ігри, мультимедійні посібники

<http://rozumniki.net/catalog/>

<https://www.ed-era.com/books/>

- Міжпредметні кейс-уроки

<http://case.edufuture.biz/>

- Освітні онлайн програми, відео

<https://www.ed-era.com/courses/>

<https://prometheus.org.ua/courses>

- Робототехніка та програмування

<http://prolego.org/>

- Інтегроване навчання: добірка матеріалів із Бібліотеки «На Урок»

<https://naurok.com.ua/post/sekreti-organizaci-integrovanogo-navchannya-u-pochatkovi-shkoli>

- Секрети організації інтегрованого навчання у початковій школі.

Детальніше про навчальні матеріали для роботи з першокласниками в адаптаційний період можна ознайомитись за посиланням:

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/konferenciyi/serpnevakkonferenciya-2018/navchalni-materiali-dlya-roboti-z-pershoklasnikami-v-adaptacijniy-period>

<https://lib.imzo.gov.ua/handle/123456789/810> підручники для 1 класу у ПДФ форматі.

AR Book — повноцінна освітня платформа для вчителів та шкіл, яка змінює підхід до навчання!

<https://www.facebook.com/100063528762580/posts/980007620793521/?mibextid=WC7FNe&rdid=mWA5U0QUvmxAFwEq>

Шановні колеги! Вдалого нам старту! Тримаймо стрій та настрій!

Нехай невичерпним буде джерело вашого натхнення і професійної цілеспрямованості. Будьмо готові до нових викликів.

Щодня наближаймо нашу перемогу! Слава Україні! Героям слава!